

УДК 378.147:373.2.011.3-051:502/504

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-102-3-123-135>

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

С. А. Іванчук

ORCID 0000-0002-9655-0634

Параметри результативності (ефективності) професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти презентовано у різних вимірах. У статті означено феноменологію еколого-професійної та еколого-педагогічної компетентності. Проаналізовано екологічну домінанту у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Визначено новий підхід до підготовки фахівців дошкільної освіти – лідерської діяльності педагога в екологічній освіті дошкільників, яка представляє цілісну модель, що включає мотиваційно-ціннісну, емоційно-вольову, змістову та діяльну підструктуру та критерії до них.

Окреслені ключові атрибути та екологічні домінанти у професійній підготовці майбутнього фахівця дошкільної освіти до здійснення еколого-педагогічної діяльності.

Акцентовано увагу на таких поняттях, як екологічна культура, соціально-екологічна компетентність, еколого-педагогічна компетентність майбутніх вихователів, еколого-педагогічна готовність, професіоналізм вихователів дошкільних закладів у формуванні екологічно доцільної поведінки дошкільників, готовності майбутніх вихователів до формування в старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Подано власне ставлення до розуміння «готовність до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку» – професійно-особистісне цілісне інтегративне новоутворення, яке характеризується наявністю сформованих (привласнених) мотиваційно-ціннісних диспозицій, когнітивно-інтелектуальних характеристик, поведінкових патернів і рефлексивно-оцінних дій, що розкриваються у здатності суб'єкта професійної діяльності до ефективного формування означеного сегменту життєдіяльності дошкільників.

Ключові слова: екологічно доцільна поведінка, майбутні вихователі, фахова підготовка, еколого-педагогічна компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді й аналіз основних досліджень і публікацій. Згідно з концепцією екологічної освіти в Україні стратегічним завданням є формування поколінь з новою екологічною культурою, новим екологічним світоглядом на принципах гуманізму, екологізації мислення, міждисциплінарної інтеграції, історизму та системності у контексті збереження і відновлення природи України та її біологічного різноманіття.

Варто зазначити, що загалом проблема підготовки до еколого-професійної (педагогічної) діяльності майбутніх фахівців різного профілю, формування їх екологічної компетентності досліджується у сучасному науковому просторі досить активно (М. Білянська, А. Варениченко, Ф. Гайнуллова, Н. Джумок, Н. Казанішева, С. Кашлев, А. Колишкіна, Л. Королецька, Г. Папуткова, Н. Пустовіт, Н. Рачковська, О. Рогова, С. Совгіра та ін.). У її контексті цілком закономірно починають обговорюватися питання екологічної компетентності загалом та еколого-педагогічної зокрема, бо світова спільнота визнала необхідність екологічних компетенцій як невід'ємного складника освітніх, виходячи з загального бачення майбутнього, яке має спиратися на права людини, демократичні цінності, пов'язані з ідеями сталого розвитку, тобто на інтеграцію захисту природного середовища, економічного благополуччя та соціальну справедливість.

Мета статті полягає в презентації результатів аналізу підходів учених щодо готовності майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки у дітей дошкільного віку як результат фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Змістово-структурна та функціональна характеристика екологічної компетентності підкреслює її ключовий характер, загальноосвітнє значення і діагностичну роль, що екстраполюються на обґрунтування поняття готовності до еколого-професійної (педагогічної) діяльності у всіх освітніх напрямках та сегментах.

Одними з перших феноменологію еколого-професійної та еколого-педагогічної компетентності почали ґрунтовно досліджувати Г. Папуткова та О. Рогова. У якості базового визначення, що охоплює, на нашу думку, необхідні та достатні ознаки, вважаємо за доцільне навести інтерпретацію еколого-професійної компетентності за Г. Папутковою (2008): інтегративна характеристика спеціаліста, що висвітлює його здатність та готовність до мобільної, оперативної та ефективної реалізації у професійній діяльності

професійно-екологічних знань, досвіду на основі екологічно-доцільних ціннісно-мотиваційних установок, універсальних здібностей та особистісних якостей, що забезпечують соціально, екологічно та професійно доцільну поведінку.

Водночас із попередньою дослідницею безпосередньо проблемою фундаментального обґрунтування еколого-педагогічної компетентності займалася О. Рогова. У її дослідженні еколого-педагогічна компетентність визначена як інтегративне особистісне утворення, що характеризується як здатність і готовність спеціаліста в галузі освіти до ефективної еколого-педагогічної діяльності. Відповідно модель еколого-педагогічної компетентності включає компоненти, критерії та їх показники. Зокрема, гносеологічний (знаннєвий) – система необхідних екологічних, педагогічних, методичних знань у вигляді теорій, закономірностей, законів, понять, наукових фактів, які визначають теоретичну готовність педагога до екологічної освіти та виховання; праксеологічний (діяльнісний) – екологічні уміння в галузі збереження довкілля, педагогічні та методичні уміння з проектування, організації, оцінки та корекції екологічної освіти, які обумовлюють здатність фахівця до еколого-педагогічної діяльності; аксіологічний (ціннісний) – система цінностей, ставлень, орієнтацій, норм і правил сприйняття природи і відносин в системі «соціум – природне довкілля», система ціннісних відносин в галузі екологічної освіти і мотивації еколого-педагогічної діяльності – визначають екологічну спрямованість особистості педагога-фахівця (Роговая, 2008, с. 19-20).

Далі логічно переходимо до аналізу екологічної домінанти у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО.

Не можна не погодитися з твердженням Н. Лисенко, що екологічна підготовленість майбутніх вихователів, зокрема, певний рівень сформованості їх екологічної культури у сукупності цілісного погляду на взаємовідносини людини, суспільства та біосфери, системи природничих знань та практичних умінь, потреби та звички використовувати їх у повсякденній та професійній діяльності, включення майбутнім вихователем екологічної складової в систему його особистісно-професійних морально-естетичних цінностей є провідною умовою успішної екологічної освіти дошкільнят (Лисенко, 1996).

Ключовими атрибутами підготовки майбутніх вихователів до екологічного виховання дошкільників є ініціативність, самостійність мислення, демократичність, творчий підхід, тож готовність майбутнього педагога до здійснення еколого-педагогічної діяльності (означений термін представлено лише на рівні визначення загальних рис), на думку Н. Кривощокової (1999), обов'язково має включати професійну (знання

основ екології, шляхів вирішення екологічних проблем, способів раціонального природокористування, володіння методами та технологіями навчання) та особистісну (екологічна спрямованість потреб та цінностей, соціальна активність, готовність до еколого-орієнтованої діяльності, критичність в оцінці її результатів) готовність.

Нагадаємо, що на відміну від попередньої дослідниці В. Зебзеєва вивчала безпосередньо теоретичні засади формування готовності студентів до еколого-гуманістичної освіти дошкільників в умовах педучилища, тож готовність розглянута нею як особистісна якість, що характеризується еколого-гуманістичним потенціалом, який містить загальнопрофесійні вміння, певний рівень еколого-гуманістичних знань та відносин, вміння створювати еколого-гуманістичне середовище. Авторкою представлена власна точка зору на структуру готовності (досить детальну) до еколого-гуманістичної освіти дошкільників, яка обіймає мотиваційний, когнітивний, операціональний, орієнтаційний, вольовий, комунікативний і гуманістичний компоненти. Заслугою вченої є саме збагачення змісту готовності шляхом включення гуманістичного компоненту, який передбачає відповідне ставлення до людини (дитини), засноване на сукупності норм, установок, ідеалів гармонійного буття у природі та соціумі. Беззаперечно, заслугоує на увагу і виокремлення такого важливого показника готовності як уміння створювати еколого-гуманістичне середовище у дошкільному закладі (Зебзеєва, 2000, с. 9).

У подальшому наукові розвідки набувають більш інтенсивного та продуктивного характеру. Оригінальним новим підходом до підготовки фахівців дошкільної освіти відзначено дослідження В. Димової (2001), в якому наголошується на необхідності формування педагога-лідера як суб'єкту та функціонального компоненту процесу екологічної освіти дошкільників, умови його оптимізації у системі професійної підготовки у виші. Прикметно, що лідерство розглядається у цілокупності як особистісна риса, як виявлення соціальних якостей людини, як позиція у процесі міжособистісних стосунків, як управлінська діяльність. Відтак, сформованість компонентів мотиваційно-ціннісної підструктури особистості, таких як усвідомлення вічної цінності природи, впевненість у значущості екологічного виховання дошкільників, потреба працювати над розв'язанням екологічних проблем надає лідерським якостям еколого-педагогічної спрямованості. Слід підкреслити, що авторка цілком слушно розкриває функції педагога-лідера, що дозволяють оптимізувати екологічну освіту в умовах ЗДО: педагог-освітянин, який сприяє формуванню екологічних поглядів та переконань у дітей, батьків та педагогів дошкільного закладу; педагог-менеджер, який здійснює функції управління

в екоосвітньому просторі та посередницьку функцію між закладом та соціумом; педагог-архітектор, який створює екоосвітній простір, де збігаються природне середовище та взаємостосунки між людьми (до речі цей підхід повністю стосується професійної підготовки майбутніх вихователів загалом, бо саме їх лідерська позиція та лідерські якості вкрай затребувані в умовах реалізації завдань сталого розвитку).

Готовність майбутніх вихователів до лідерської діяльності в екологічній освіті дошкільників В. Димова (2008) пропонує розглядати як цілісну модель, що включає мотиваційно-ціннісну, емоційно-вольову, змістову та діяльнісну підструктури. У свою чергу, критеріями першої підструктури є визнання екологічного імперативу як пріоритету в системі цінностей, переконання у значущості екологічного виховання дошкільників, відповідальність за стан природи та її збереження, спілкування та взаємодія з людьми у відповідності до моральних норм; критеріями другої підструктури слугують виявлення емоцій, почуттів, вольових актів, опанування способами їх вираження, мотивування та натхнення людей, створення позитивно-емоційної атмосфери спілкування; третю змістову підструктуру становлять загальнокультурна, психолого-педагогічна та предметна складові, в тому числі знання про екологічний тезаурус, процес екологічного розвитку особистості, основні напрями еколого-педагогічної діяльності лідера-організатора екологічної освіти; у четвертій діяльнісній підструктурі виокремлено загальнопедагогічні та спеціальні вміння: формування екоосвітнього середовища, уміння будувати взаємостосунки із соціумом, реалізовувати та презентувати нові ідеї, формувати команду послідовників і однодумців.

Дедалі предметом дослідження ставали утворення, що межують із обговорюваним нами поняттям екологічна культура, соціально-екологічна компетентність, еколого-педагогічна компетентність майбутніх вихователів тощо.

Так, у науковому доробку С. Ніколаєвої обґрунтовуються показники екологічної культури спеціаліста дошкільного закладу, що мають віддзеркалювати його загальну та професійну компетенції у сфері дошкільної освіти дітей дошкільного віку. Вони включають знання екологічних проблем (планети, країни, свого регіону), громадську відповідальність та практичну готовність до їх розв'язання; знання основ екології та вміння застосовувати їх у педагогічній практиці дошкільних закладів; володіння методикою екологічного виховання дітей; володіння технологіями організації еколого-педагогічного процесу у різних вікових групах, здатність до творчого їх перетворення відповідно до умов

конкретного закладу (Николаева, 2006). Тобто відзначено соціальний, екологічний та педагогічний контексти.

За умови активного запровадження компетентнісного підходу у професійно-педагогічну освіту майбутніх фахівців дошкільної справи, починають загострюватися та активно обговорюватися і питання формування їх еколого-педагогічної компетентності (О. Вашак, О. Гончарова, С. Жданова, А. Нестерова). У дослідженнях воно фігурує у якості основи професіоналізму педагогічної діяльності (у контексті його екологічної домінанти), коли визначає певний наявний рівень особистісно-професійної підготовки, межі цього поняття чітко і дотепер не визначені, його трактують у відповідності до цілей конкретних досліджень. Оскільки, як вказано вище, питання співвідношення понять «компетентність» та «готовність» залишаються відкритими, слід додати, що почасти дослідники схиляються до думки, що складником еколого-педагогічної компетентності є здатність та готовність до ефективної еколого-професійної діяльності як відрефлексована спрямованість особистості спеціаліста на досягнення гармонійної взаємодії з довкіллям на рівні індивіда та суспільства (Рогова, 2008)

Спираючись на понятійно-концептуальний підхід до визначення поняття еколого-педагогічної компетентності, запропонований О. Роговою, А. Нестерова доповнила та конкретизувала його у контексті фахової підготовки майбутніх вихователів: це інтегративне професійно-особистісне новоутворення суб'єкта, яке формується у процесі прямих та опосередкованих впливів і виявляється як здатність та готовність майбутнього спеціаліста вирішувати завдання екологічної освіти дошкільників. Авторський підхід вирізняє ґрунтовність у визначенні складників ключового поняття, бо на відміну від попередніх досліджень у якості основних компонентів ученою виокремлено екологічну та спеціальну компетенції і до кожної з них схарактеризовано взаємопов'язані критерії і показники, як-от: у першому блоці – аксіологічний (емоційно-ціннісні відносини, що складають основу екоцентричної свідомості); гносеологічний (система екологічних, світоглядних та нормативно-правових знань); праксеологічний (екологічні вміння в галузі природного довкілля); особистісний (екологічно значущі якості особистості); у другому блоці відповідно – аксіологічний (позитивна мотивація до еколого-педагогічної діяльності); гносеологічний (система знань в галузі екологічної освіти дошкільників); праксеологічний (уміння та навички екологічної освіти дошкільників); особистісний (професійно значущі якості педагога) (Нестерова, 2011, с. 8). На наш погляд, такий розподіл заслуговує на увагу, бо на теоретичному рівні він дозволяє виявити, конкретизувати та описати

всі можливі параметри такого складного та багаторівневого утворення як еколого-педагогічна компетентність майбутніх вихователів, проте в реальній професійно-життєвій та освітній ситуації усі ці феномени перетинаються та функціонують у єдності та взаємообумовленості.

Нарешті, вирізняються дослідження, що є суттєво близькими до нашої проблематики. У дисертаційній роботі І. Трубник (2009) на підставі уточнення поняття «еколого-педагогічна готовність» визначено структурні компоненти, критерії та показники готовності майбутнього вихователя до вироблення в дітей екологічно мотивованої поведінки (поняття, суміжного з нашим). Зокрема, готовність майбутніх вихователів до формування екологічно мотивованої поведінки старших дошкільників авторкою тлумачиться як інтегративне новоутворення, що розглядається як функціональний стан і стійка характеристика особистості й уключає в себе: екологічну спрямованість, позитивну мотивацію, професійно необхідні риси особистості, природознавчі та методичні знання, уміння й навички, рефлексію результатів власної праці. Серед компонентів відповідно виокремлено мотиваційний, теоретичний та практичний.

У той же час О. Бабич (2009) відповідно до напрямку дослідження у якості базового поняття пропонує розглядати «професіоналізм вихователів дошкільних закладів у формуванні екологічно доцільної поведінки дошкільників» (тобто дещо в іншій редакції). Змістовий аспект професіоналізму складають екологічно спрямовані мотиваційний та операційний компоненти, а показники характеризуються здатністю вихователів формувати екологічно доцільну поведінку, що включає дитину у гармонійні взаємостосунки з природним довкіллям, з її готовністю бачити екологічні аспекти своєї діяльності та розв'язувати екологічні ситуації доступними методами.

Не можна не погодитися із твердженням Н. Граматик (2017), що готовність до еколого-педагогічної діяльності доцільно розглядати як системну властивість особистості майбутнього вихователя, структурно диференційовану емоційним, когнітивним, динамічним та регуляторним компонентами, пронизаних еко- та дитиноцентричною мотивацією й активністю щодо досягнення результативності відповідної професійної діяльності.

Під кутом зору нашої проблеми заслуговує на увагу дослідження Н. Миськової (2018), бо одним із завдань було визначення компонентів, критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх вихователів до формування в старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Концепція сталого розвитку, як зазначалося у першому розділі, проголошує необхідність дотримання такої системи користування, яка

забезпечила б одночасно економічно ефективне, екологічно безпечно та соціально справедливе використання природних ресурсів. Життєва сталість залежить від відповідальності кожної людини за досягнення балансу у відносинах з іншими людьми і з природою. Тож, переорієнтація освіти на ідеї сталого розвитку актуалізувала наукові пошуки у напрямку обґрунтування відповідних освітніх технологій, що поєднують економічні, екологічні та соціальні складники розвитку особистості на всіх етапах освіти, починаючи з дошкільної. Оскільки навички, орієнтовані на сталий розвиток, та екологічно доцільна поведінка є поняттями сполучними, тож певний інтерес представляє визначення компонентно-критеріального складу готовності майбутніх вихователів до їх формування у дітей дошкільного віку. У роботі Н. Миськової (2018) структура готовності до формування у дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, включає ціннісний (мотиваційний критерій), когнітивний (знанцевий критерій), рефлексивно-поведінковий (діяльнісний критерій) та методичний (творчо-рефлексивний критерій) компоненти. Їх зміст відповідно узгоджено з основними положеннями концепції сталого розвитку, провідними засадами освіти для сталого розвитку, теоретико-методичними засадами інтегрованого курсу «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку», ідеями та принципами педагогіки емпauerменту.

Узагальнення результатів тлумачення сутності готовності майбутніх вихователів до еколого-педагогічної діяльності у різних її локальних секторах довело, що обов'язковими елементами у її структурі мають стати цінності та ставлення, відповідні знання, уміння та навички, які за умови їхньої взаємодії детермінують процес утворення нових особистісно-професійних характеристик екологічного спрямування. У площині «цінності-знання» набуваються особистісні смисли, визначаються відносини; перетинання знань з уміннями та навичками породжує можливості їх реалізації, а останніх з цінностями призводить до вмотивованої діяльності. Коли співпадають усі ці конструкти, стає можливою позитивна динаміка переходу від «хочу-намагаюся» до «знаю-можу» (можу навчити інших, бо знаю, для чого це необхідно, та приймаю таке цілепокладання) (Роговая, 2008, с. 19).

Оскільки позиції науковців щодо пояснення сутності поняття «готовність» до певного локального виду професійної діяльності у контексті її екологічної домінанти відтворюють авторське бачення його категоріального статусу та дослідницькі задуми, тож висловимо своє ставлення до його розуміння.

Готовність до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку у якості ключового поняття розглядаємо як професійно-

особистісне цілісне інтегративне новоутворення, яке характеризується наявністю сформованих (привласнених) мотиваційно-ціннісних диспозицій, конгнітивно-інтелектуальних характеристик, поведінкових патернів і рефлексивно-оцінних дій, що розкриваються у здатності суб'єкта професійної діяльності до ефективного формування означеного сегменту життєдіяльності дошкільників.

Висновки. Отже, готовність майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку як професійно-особистісне новоутворення демонструє інтерес, бажання, прагнення, ціннісні уявлення, потреби, ставлення студентів до власних особистісно-професійних можливостей (один з провідних показників їх індивідуальності, суб'єктності), еколого-педагогічну обізнаність, що у сукупності обумовлюють їх поведінку, дію, вчинки у різних ситуаціях взаємодії з природою, в еколого-професійній роботі з дітьми-дошкільниками (хочу-можу-дію).

Література

1. Бабич Е. В. Повышение профессионализма воспитателей в экологическом образовании дошкольников: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Тольятти, 2009. 20 с.
2. Граматик Н. В. Готовність майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти до формування першооснов екологічної відповідальності вихованців. Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету. Серія «Педагогічні науки». 2017. Вип. 36. С. 58-63.
3. Димова В. Н. Педагогические условия оптимизации процесса экологического образования дошкольников: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Екатеринбург, 2001. 20 с.
4. Зебзеева В. А. Формирование готовности будущих воспитателей к эколого-гуманистическому образованию дошкольников: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Оренбург, 2000. 20 с.
5. Кривошекова Н. В. Подготовка будущих воспитателей к формированию экологической грамотности дошкольников: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Оренбург, 1999. 20 с.
6. Лисенко Н. В. Теорія і методика формування еколого-педагогічної культури вихователя дошкільного закладу в системі вищої педагогічної освіти України: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 1996. 448 с.
7. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.004. Хмельницький, 2018. 23 с.
8. Нестерова А. А. Формирование эколого-педагогической компетентности будущих педагогов дошкольного образования: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Чебоксары, 2011. 22 с.

9. Николаева С. Н. Система экологического воспитания детей дошкольного возраста: автореф. дис.. д-ра пед. наук: 13.00.01. Москва, 2006. 42 с.
10. Папуткова Г. А. Компетентностно-ориентированное профессиональное экологическое образование студентов в вузе: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. Н. Новгород, 2008. 36 с.
11. Роговая О. Становление эколого-педагогической компетентности специалистов в области образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. Санкт-Петербург, 2008. 40 с.
12. Трубник І. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування екологічно мотивованої поведінки старших дошкільників: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.00. Ялта, 2009. 20 с.

References

1. Babich, E. V. (2009). *Povyshenie professionalizma vospitateley v ekologicheskoy obrazovanii doshkolnikov [Improving the professionalism of educators in the environmental education of preschoolers]*. (Abstract of Thesis of Candidate of Pedagogical Sciences), 20. Tolyatti (rus).
2. Gramatyk, N. V. (2017). *Gotovnist maybutnikh vykhovateliv doshkilnykh zakladiv osvity do formuvannya pershoosnov ekologichnoi vidpovidalnosti vykhovantsiv [Readiness of future educators of preschool educational institutions to form the basics of environmental responsibility of students] Naukovyi visnyk Izmail'skoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu. Seriya "Pedagogichni nauky", 36, 58-63 (ukr).*
3. Dimova, V. N. (2001). *Pedagogicheskie usloviya optimizatsii protsessa ekologicheskogo obrazovaniya doshkolnikov [Pedagogical conditions for optimizing the process of environmental education of preschoolers]*. (Abstract of Candidate of Pedagogical Sciences Thesis), 20. Ekaterinburg (rus).
4. Zebzeeva, V. A. (2000). *Formirovanie gotovnosti budushchikh vospitateley k ekologo-gumanisticheskoy obrazovaniyu doshkolnikov [Formation of the readiness of future educators for ecological and humanistic education of preschoolers]*. (Abstract of Candidate of Pedagogical Sciences Thesis), 20. Orenburg (rus).
5. Krivoshheikova, N. V. (1999) *Podgotovka budushchih vospitatelej k formirovaniyu jekologicheskoy gramotnosti doshkol'nikov [Preparation of future educators for the formation of environmental literacy of preschoolers]*. (Abstract of Thesis of Candidate of Pedagogical Sciences), 20. Orenburg (rus).
6. Lysenko, N. V. (1996). *Teoriya i metodyka formuvannya ekologo-pedagogichnoi kultury vyhovateliv doshkilnoho zakladu v systemi vyshchoi pedahohichnoi osvity Ukrainy [Theory and methods of formation of ecological and pedagogical culture of a preschool teacher in the system of higher pedagogical education of Ukraine]*, 448. (Doctor of Pedagogical Sciences Thesis). Kyiv (ukr).
7. Myskova, N. M. (2018). *Pidhotovka maybutnikh vykhovateliv do formuvannya u starshykh doshkiynykiv navychok, oriyentovanykh na stalyi rozvytok [Preparation of future educators for the formation of senior preschoolers skills focused on sustainable development]*, 23. Khmelnytskyi (ukr).

8. Nesterova, A. A. (2011). *Formirovanie ekologo-pedagogicheskoy kompetentnosti budushchikh pedagogov doshkolnogo obrazovaniya [Formation of ecological and pedagogical competence of future teachers of preschool education]*. (Abstract of Candidate of Pedagogical Sciences Thesis), 22. Cheboksary (rus).
9. Nikolaeva, S. N. (2006). *Sistema ekologicheskogo vospitaniya detey doshkolnogo vozrasta [System of ecological education of children of preschool age]*. (Abstract of Doctor of Pedagogical Sciences Thesis), 42. Moscow (rus).
10. Paputkova, G. A. (2008). *Kompetentnostno-orientirovannoe professionalnoe ekologicheskoe obrazovanie studentov v vuzе [Competence-oriented professional environmental education of students in higher education]*. (Abstract of Doctor of Pedagogical Sciences Thesis), 36. N. Novgorod (rus).
11. Rogovaya, O. (2008). *Stanovlenie ekologo-pedagogicheskoy kompetentnosti spetsialistov v oblasti obrazovaniya spetsialistov v oblasti obrazovaniya [Formation of ecological and pedagogical competence of specialists in the field of education]*. (Abstract of Doctor of Pedagogical Sciences Thesis), 40. Saint-Petersburg (rus).
12. Trubnyk, I. V. (2009). *Pidgotovka maybutnikh vykhovateliv do formuvannya ekologichno motyivovanoi povedinky starshykh doshkilnykiv [Preparation of future educators for the formation of ecologically motivated behavior of senior preschoolers]*. Abstract of Thesis of Candidate of Pedagogical Sciences), 20. Yalta (ukr).

ГОТОВНОСТЬ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ К ФОРМИРОВАНИЮ ЭКОЛОГИЧЕСКИ ЦЕЛЕСООБРАЗНОГО ПОВЕДЕНИЯ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА КАК РЕЗУЛЬТАТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

С. А. Иванчук

Параметры результативности (эффективности) профессиональной подготовки будущих воспитателей дошкольного образования представлены в различных измерениях. В статье отмечена феноменология эколого-профессиональной и эколого-педагогической компетентности. Проанализирована экологическая доминанта в профессиональной подготовке будущих воспитателей заведений дошкольного образования.

Определен новый подход к подготовке специалистов дошкольного образования – лидерская деятельность педагога в экологическом образовании дошкольников, представляющая целостную модель, включающую мотивационно-ценностную, эмоционально-волевую, содержательную и деятельностную подструктуры и критерии к ним.

Обозначены ключевые атрибуты и экологические доминанты в профессиональной подготовке будущего специалиста дошкольного образования к осуществлению эколого-педагогической деятельности.

Акцентируется внимание на таких понятиях, как экологическая культура, социально-экологическая компетентность, эколого-педагогическая компетентность будущих воспитателей, эколого-педагогическая готовность,

професіоналізм вихователів дошкільних установ в формуванні екологічно цілеспрямованого поведіння дошкільників, готовності майбутніх вихователів к формуванню стійкого розвитку.

Представлено власне розуміння поняття «готовність к формуванню екологічно цілеспрямованого поведіння дітей дошкільного віку» – професійно-особистісне, цілісне, інтегративне новообразование, характеризується наявністю сформованих (присвоєних) мотиваційно-ціннісних диспозицій, когнітивно-інтелектуальних характеристик, поведінчих паттернів, які розкриваються в здатності суб'єкта професійної діяльності к ефективному формуванню вказаного сегмента життєдіяльності дошкільників.

Ключеві слова: екологічно цілеспрямоване поведіння, майбутні вихователі, професійна підготовка, еколого-педагогічна компетентність.

READINESS OF FUTURE EDUCATORS FOR THE FORMATION OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY BEHAVIOR IN CHILDREN OF PRESCHOOL AGE AS A RESULT OF PROFESSIONAL UNDERSTANDING

S. A. Ivanchuk

The parameters of the effectiveness (efficiency) of professional training of future educators of preschool education institutions are presented in different dimensions. The article identifies the phenomenology of ecological-professional and ecological-pedagogical competence. The ecological dominant in the professional training of future educators of preschool education institutions is analyzed.

A new approach to the training of preschool education specialists is defined – leadership activities of teachers in environmental education of preschoolers, which represents a holistic model that includes motivational-value, emotional-volitional, content and activity substructures and criteria for them.

The key attributes and ecological dominants in the professional training of the future specialist of preschool education for the implementation of ecological and pedagogical activities are outlined.

Emphasis is placed on such concepts as ecological culture, socio-ecological competence, ecological and pedagogical competence of future educators, ecological and pedagogical readiness, professionalism of preschool educators in the formation of ecologically appropriate behavior of preschoolers, the readiness of future educators to form sustainable development.

The author presents his own understanding of the concept of “readiness for the formation of ecologically appropriate behavior of preschool children” as a professional-personal, holistic, integrative new formation, characterized by the presence of formed (assigned) motivational-value dispositions, cognitive-intellectual characteristics, behavioral patterns that are revealed in the ability of the subject of professional activities to the effective formation of a certain segment of the life of preschoolers.

Key words: Ecologically expedient behavior, future educators, professional training, ecological and pedagogical competence.

Иванчук Сабіна Айдинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: ivanchuk.sabina@gmail.com

Иванчук Сабина Айдыновна – кандидат педагогических наук, доцент кафедры дошкольного образования Государственного вуза «Донбасский государственный педагогический университет» (г. Славянск, Украина). E-mail: ivanchuk.sabina@gmail.com

Ivanchuk Sabina Aydynivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Preschool Education of the State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University" (Sloviansk, Ukraine). E-mail: ivanchuk.sabina@gmail.com